

Vlaams
Parlement

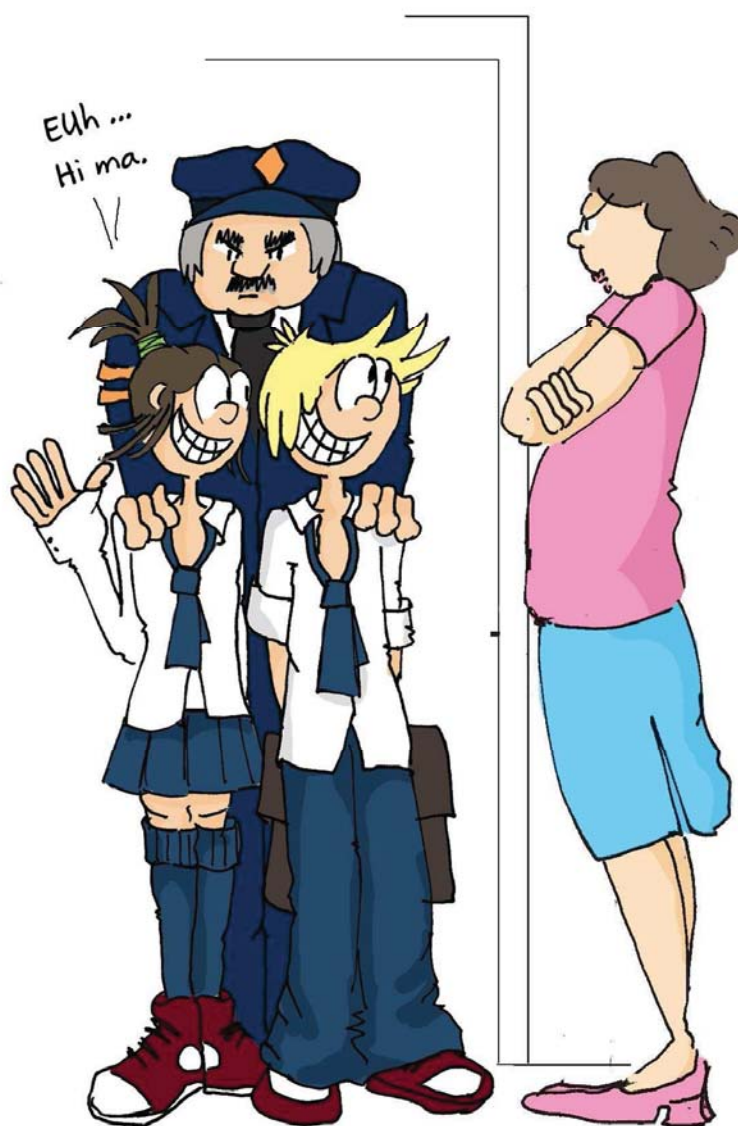
stuk **1634** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 23 mei 2012 (2011-2012)

Nota van de Vlaamse Regering

Actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag

ingediend door de heer Pascal Smet,
Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd,
Gelijke Kansen en Brussel

Actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag

Maart 2012

INLEIDING

In 2006 werd het actieplan “Een sluitende aanpak van spijbelen en schoolverzuim” voorgesteld aan het Vlaamse Parlement. De daarop volgende jaren werd volop gewerkt aan de implementatie van dit actieplan, maar in 2009 was het werk nog niet af. Vandaar dat we in het huidige regeerakkoord *“Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving”* beslisten dat *“de inspanningen voor het spijbelactieplan in Vlaanderen en Brussel geïntensifieerd zouden worden. Het spijbelactieplan wordt verder uitgevoerd en, waar mogelijk, versterkt.”*

Uit de evaluatie van het vorige spijbelactieplan¹ bleek dat:

1. een aantal acties als afgerond konden worden beschouwd;
2. een aantal vroegere acties elkaar overlaptten;
3. een aantal acties om actualisering en herhaling vroegen;
4. een aantal nieuwe acties moesten worden opgestart.

Het vorige actieplan installeerde een visie rond de aanpak van spijbelen, met daarin een duidelijke rol voor de verschillende betrokken actoren. De nadruk ligt daarbij op een continuüm van acties én op subsidiariteit: de volgende stap wordt pas gezet als de mogelijkheden binnen de vorige stap volledig uitgeput zijn. Deze visie wil ik verderzetten in het nieuwe actieplan en licht ik hieronder kort toe.

De eerste verantwoordelijke bij spijbelen is uiteraard de **leerling** zelf en zijn/haar **ouders**. Zij zullen daarom door de **school** aangesproken worden over de problematische afwezigheid en de school zal, samen met hen, de oorzaak van het spijbelen achterhalen en er een oplossing voor zoeken. Scholen registreren de problematische afwezigheid van de leerling met een code B (de B staat daarbij voor begeleiding). Ik verwacht van de scholen dus een inspanningsverbintenis, namelijk dat ze de spijbelende leerling begeleiden. De verificatie zal hier ook op toezien en indien er niet voldoende begeleiding geboden wordt, kan de school haar middelen voor deze leerling verliezen. Ook zullen ouders van leerlingen, die twee schooljaren op rij 30 halve dagen of meer problematisch afwezig waren, hun recht op een schooltoelage verliezen, maar zal er ook gekeken worden hoe er korter op de bal gespeeld kan worden om ouders te responsabiliseren. De

¹ Een uitgebreide bespreking van de stappen van het vorige spijbelactieplan kan u terugvinden op www.ond.vlaanderen.be/leerplicht.

In bijlage vindt u ook het verslag van de gadachtewisseling van de commissie onderwijs en gelijke kansen van 7/2/2011 m.b.t. het spijbelactieplan en de problematiek van schoolverzuim en spijbelen.

school staat uiteraard niet alleen in voor deze begeleiding. De school kan het **CLB** vanaf de eerste B-code bij deze begeleiding betrekken. Vanaf 10 B-codes is dit zelfs verplicht. Het CLB kan vervolgens -indien nodig- haar draaischijffunctie opnemen en doorverwijzen naar **externe hulpverlening**. Met welzijn werden afspraken gemaakt over de aanpak van spijbeldossiers. Wanneer de begeleiding van een leerling door school en CLB dreigt vast te lopen, kunnen ze een zorgwekkend dossier indienen bij mijn administratie en meer bepaald bij het **Agentschap voor Onderwijsdiensten** (AgODi). Deze bekijkt samen met de school/het CLB welke actie het meest aangewezen is: een brief naar de ouders, dan wel het doorsturen van het dossier naar het parket.

Ik geef echter de voorkeur aan een lokale aanpak van de spijbelproblematiek. Op heel wat plaatsen zijn er al lokale afspraken gemaakt tussen scholen – CLB's – politie en parket omtrent de aanpak van spijbelen. Scholen hebben door die lokale spijbelplannen de mogelijkheid om hardnekkige spijbelaars, waarbij de begeleiding vastloopt of niet kan worden opgestart, aan te melden bij de **politie**, die er dan mee aan de slag gaat (gesprek met leerling en ouders, eventueel afsluiten van een spijbelcontract,...). Als dit niet helpt, maakt de politie een PV op en stuurt dit door naar het parket. Dit PV komt dan terecht bij de parketcriminoloog, die dit dossier dan verder opvolgt^[1].

Bovenstaand scenario van de aanpak van spijbelsituaties is ondertussen goed ingeburgerd geraakt in Vlaanderen. Dat neemt niet weg dat er nog verbetering mogelijk is, en daarop wil ik dus inzetten met onderstaand actieplan. Ik heb hierbij ook rekening gehouden met de signalen die hierover kwamen vanop het terrein.

In dit nieuwe actieplan stel ik acties voor die onder zes topics vallen, waarbij de aanpak zich blijvend situeert volgens een continuüm van in kaart brengen, informeren/sensibiliseren, preventief werken, begeleiden tot sanctioneren. Dit actieplan is gericht op alle leerlingen in de Vlaamse scholen. Daarnaast worden een aantal bijzondere doelgroepen opgesomd, waarvoor bijkomende acties nodig zijn.

De focus van het nieuwe actieplan werd verbreed naar grensoverschrijdend gedrag op school, waarvan spijbelen één vorm is. De verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag hebben immers vaak dezelfde oorzaken, vragen vaak om dezelfde aanpak/oplossingen (bijvoorbeeld op vlak van preventie) en de betrokkenheid van

^[1] Er werden eveneens afspraken gemaakt met actoren zoals de huisartsen en de lokale overlegplatforms in de aanpak van spijbelen. Voor meer informatie verwijst ik naar de website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht.

dezelfde partners. Per verschijningsvorm van grensoverschrijdend gedrag zullen er wel eigen accenten gelegd moeten worden, maar de grote lijnen gelden voor alle vormen.

DEEL I: Definiëring en afbakening

Ik definieer grensoverschrijdend gedrag op school als het geheel van verbale en non-verbale interacties tussen leerlingen onderling, leerlingen en leerkrachten/directie of leerlingen en personen die in of rond de school actief zijn waarbij

- leerlingen formele en informele gedragsregels schenden en
- er sprake is van daadwerkelijke of vermeende kwalijke bedoelingen die psychische, lichamelijke en/of materiële schade of letsel toebrengen aan de leerlingen zelf, de leerkrachten/directie, derden of objecten in of rond de school.

Grensoverschrijdend gedrag tussen leerkrachten onderling of tussen leerkrachten en ouders valt hier dus niet onder.

Concreet gaat het in dit plan over spijbelen, AMOK-situaties², geweldincidenten (vecht- of steekpartijen), steaming, bedreigingen en afpersing, diefstallen, wapenbezit, overlast (op de bus, in de buurt van de school, aan de bushalte of het station), etnisch-culturele conflicten, vandalisme, brandstichting, ...

Een aantal vormen van grensoverschrijdend gedrag worden reeds gevat in andere actieplannen of projecten, daarom kies ik ervoor om deze acties niet opnieuw te herhalen in dit actieplan. Onrechtstreeks hebben de vooropgestelde acties uiteraard ook een impact op deze vormen. Het gaat om:

- **Dealen en gebruiken van middelen op school** (het Vlaams Actieplan voor Tabak, Alcohol en Drugs).
- **Pesten en geweld ten aanzien van zichzelf** (Commissie Gezondheidszorg van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR).
- **Seksueel grensoverschrijdend gedrag** (Het Nationaal Actieplan ter Bestrijding van Partnergeweld en Andere Vormen van Intrafamiliaal Geweld.)
- **Gendergerelateerd geweld** (Gelijke Kansen en Gelijke Behandelingsbeleid)

¹. Met het Maleisische begrip AMOK worden die situaties aangeduid waarbij een persoon zeer gewelddadig optreedt in het wilde weg en zoveel mogelijk slachtoffers probeert te maken. Dikwijls doen dit soort situaties zich voor in een school (men spreekt dan van 'school shooting incidents'), maar niet altijd. Bekende voorbeelden van AMOK-situaties zijn Colombine in de VS en dichterbij huis Fabeltjesland in Dendermonde en het recente incident in Luik.

- **Eergerelateerd geweld** (Nationaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld)
- **Zelfmoord** (Vlaams Actieplan Suïcidebestrijding)³.

³ Voor meer info over deze actieplannen of projecten verwijzen we naar de bijlages van het actieplan die terug te vinden zijn op www.ond.vlaanderen.be/antisociaal of naar de eigenlijke actieplannen of projecten ter zake.

DEEL II: PLAN VAN AANPAK

1. In kaart brengen van het fenomeen

1.1. Doelstelling

- Een efficiëntere en effectievere leerplichtcontrole met inbegrip van het uitklaren van en vorm geven aan de rol van steden en gemeenten en sociale dienst van de politie;
- Betere kwaliteit van de registraties op schoolniveau en de ontsluiting ervan;
- Meer bruikbare informatie over grensoverschrijdend gedrag op beleidsniveau;
- Meer uitwisseling van informatie met andere landen over het fenomeen grensoverschrijdend gedrag op school en de aanpak ervan.

1.2. Vooropgestelde acties

1.2.1. Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- Ik **optimaliseer de interne procedure** van de leerplichtcontrole in 2011-2012 en maak deze meer **sluitend en efficiënt**. Ik wil hierover bijvoorbeeld in overleg gaan met de steden en gemeenten, die een belangrijke rol in de procedure hebben. Zo bekijk ik of steden en gemeenten de leerplichtdossiers die niet in orde zijn rechtstreeks aan het parket kunnen bezorgen.
- Ik maak in 2012-2013 met mijn collega van Binnenlandse zaken verdere afspraken over het actueel houden van het **rijksregister**. Dit is immers het startpunt van de controle op de leerplicht en dat terwijl er elk jaar opnieuw opgemerkt wordt dat er foute gegevens in het rijksregister zitten. Bijvoorbeeld minderjarigen die meer dan één schooljaar op rij op ‘voorstel voor ambtshalve schrapping’ staan. Normaal zou een procedure voor ambtshalve schrapping niet zoveel tijd in beslag mogen nemen. Ook de adresgegevens blijken niet altijd de juiste te zijn.
- Mijn administratie maakt afspraken met betrekking tot de uitwisseling van gegevens over leerlingen die in een **buurland** schoollopen, maar woonachtig zijn in Vlaanderen en omgekeerd.

- o Over de **uitwisseling van gegevens met Nederland** rond zorgwekkende dossiers van problematische afwezigheden (spijbelaars) werden reeds afspraken gemaakt. Daarvoor is een vertrouwelijkheidscontract afgesloten tussen AgODi en het Nederlands Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het schooljaar 2010-2011 was het eerste samenwerkingsjaar. Samen met Nederland worden in de loop van het schooljaar 2011-2012 de afspraken geëvalueerd. De uitgewisselde informatie uit Nederland van dit schooljaar wordt geëvalueerd in de loop van het schooljaar 2011-2012. De uitwisseling van gegevens over leerplichtigen die ingeschreven zijn in een Nederlandse school is het volgende dat in deze samenwerking wordt opgenomen.
 - o Op basis van de evaluatie van de Nederlandse situatie legt AgODi in 2012-2013 gelijkaardige contacten met **Frankrijk en Duitsland**.
- Verder zet ik blijvend in op de **professionalisering van schooldirecties en schoolsecretariaten** in functie van correcte registratie op schoolniveau. Dit gebeurt nu al ondermeer door vormingssessies voor schoolsecretariaten georganiseerd door AgODi. Ik klaar daarbij huidige interpretatieproblemen van de regelgeving uit, onder meer rond de termijn voor het binnenbrengen van medische attesten, rond het toekennen van bepaalde codes,....

1.2.2. Nieuwe acties

- In 2011-2012 maak ik afspraken met mijn collega van Inburgering over de controle op de leerplicht van nieuwkomers die instromen na 1 september. Een **betere, wederzijdse gegevensuitwisseling** is hiervoor nodig. Op deze manier zullen ook andere problemen of hiaten binnen deze context zichtbaar worden en kan een eventuele verdere aanpak uitgewerkt worden. Hiervoor zijn reeds gesprekken gestart.
- De **haalbaarheidsstudie** van een monitoringsysteem voor grensoverschrijdend gedrag en onveiligheidsgevoelens op school (**OBPWO-project 09.02**) werd opgeleverd. Mijn administratie deed een aantal voorstellen op basis van de conclusies van de onderzoekers. Ik neem hierover nog dit schooljaar een beslissing.
- Om **meer zicht te krijgen op het mechanisme** dat aanleiding geeft tot grensoverschrijdend gedrag zullen:
 - o Vanaf het schooljaar 2012-2013 **grondigere analyses** van de **beschikbare interne gegevens** (in- en uitschrijvingen, problematische afwezigheden,

tucht,...) uitgevoerd worden zodat ook verbanden, evoluties en tendensen over de jaren heen kunnen gezien worden en conclusies kunnen getrokken worden. Om regio's de kans te geven om pro-actief in te spelen op grensoverschrijdend gedrag in de scholen, is het belangrijk dat zij de nodige gegevens ter beschikking krijgen gesteld.

- o Vanaf september 2012 worden voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs alle in- en uitschrijvingen gedurende het ganse schooljaar opgevraagd . Dit gebeurt in het kader van het "Discimus"-project, dat als doel heeft het centraal bijhouden van de in- en uitschrijvingen. In tweede instantie wil ik de registratie van alle aan- en afwezigheden in de scholen voor het hele leerplichtonderwijs verzamelen. De bedoeling is om deze gegevens centraal te verzamelen zodat enerzijds op Vlaams niveau het beleid beter afgestemd kan worden op de huidige situatie op het terrein en anderzijds meer aangepaste info kan terugstromen naar de scholen, zodat deze met de steun van de Pedagogische Begeleidingsdiensten en de CLB's het eigen beleid rond afwezigheden en spijbelen kunnen bijsturen en verbeteren. Ook de inspectie kan deze gegevens gebruiken in het kader van hun doorlichtingen, waardoor er - op scholen met een hoge concentratie spijbelaars - extra aandacht kan gaan naar de aanpak van spijbelen. Concreet wordt er dus **beleidsrelevante informatie** verzameld over fenomenen als schoolshoppen, luxeverzuim, het gebruik van tuchtmaatregelen en gebruik van medische attesten,....
- o In 2011-2012 wordt **wetenschappelijk onderzoek** naar de oorzaken van spijbelen, de profielen van spijbelsituaties en mogelijke verklaringen voor de jaarlijkse toename van het aantal spijbelaars in Vlaanderen geïnitieerd.
- Ik verzamel good practices uit het buitenland die ons kunnen inspireren tot aanvullingen of verbeteringen in de eigen manier van werken.

2. Informeren – Sensibiliseren

2.1. Doelstelling

- Doelgroepen die in het vorige spijbelactieplan onvoldoende aan bod kwamen beter bereiken;
- Blijvende bewustwording bij de reeds gevatte actoren over hun rol in de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag op school. Een echte mentaliteitsverandering op dit vlak vraagt tijd.

- Ouderbetrokkenheid vergroten;
- De impact van spijbelen problematiseren zodat alle betrokkenen beseffen dat spijbelen meer is dan “een dagje afwezig zijn” én erop wijzen dat spijbelen problematisch is vanaf de eerste dag

2.2. Vooropgestelde acties

2.2.1. Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- De in het vorige spijbelactieplan bereikte afspraken met de medische sector en gelegde contacten moeten onderhouden blijven, onder meer door de jaarlijkse evaluatievergadering tussen onderwijs en de medische sector (in de eerste plaats huisartsen en kinderartsen). Via **specifiek materiaal** (bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een vormingspakket, communicatiemateriaal,...) zal ik de artsen verder blijven ondersteunen bij het zo goed mogelijk informeren van de ouders en het correct omgaan met spijbelsituaties. In 2012-2013 kom ik tot duidelijke afspraken met de Nationale Raad van de Orde der Geneesheren over een **procedure voor klachten over het voorschrijfgedrag van artsen**.

2.2.2. Nieuwe acties

- Ik leg in 2012-2013 contact met een aantal actoren in functie van hun rol als **aanspreekpunt** om te communiceren rond grensoverschrijdend gedrag bij jongeren of om expertise met betrekking tot de juiste aanpak van deze doelgroep uit te wisselen. Ik werk hiervoor onder meer samen met het beleidsdomein Jeugd. Actoren die in dit verband aan bod zullen komen zijn ondermeer actoren binnen de vrijetijdsbesteding van jongeren, ocmw's, steden en gemeenten. Deze actoren zullen aangesproken worden op hun expertise en zullen ingeschakeld worden om te communiceren en info te verspreiden naar jongeren over het thema grensoverschrijdend gedrag op school. Bij het opzetten van communicatie naar de jongeren, zal ik bovendien gebruik maken van **nieuwe laagdrempelige communicatievormen** zoals twitter, facebook,
- Via de bestaande interne communicatiekanalen en via nieuw te ontwikkelen communicatiemiddelen, verspreid ik voortdurend **good practices** rond de aanpak van

grensoverschrijdend gedrag. Hierbij zal er eveneens aandacht uitgaan naar goede praktijkvoorbeelden bij leerlingen die strikt genomen niet onder de leerplicht vallen, zoals bijvoorbeeld meerderjarige leerlingen.

- Scholen moeten ouders informeren en ook responsabiliseren. Op de **educatieve portaalsite** zal informatie met betrekking tot het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag ter beschikking gesteld worden voor leerkrachten. De educatieve portaalsite is een centrale databank waarop leerkrachten informatie, lesmaterialen en didactische hulpmiddelen kunnen vinden als ondersteuning bij het uitoefenen van hun job. Deze info moet vervolgens gekoppeld worden aan competentieontwikkeling.

3. Preventie

3.1. Doelstelling

- Een duidelijk beleid rond het voorkomen van en omgaan met grensoverschrijdend gedrag met voldoende aandacht voor een positief schoolklimaat/schoolcultuur, ouderbetrokkenheid en leerlingparticipatie in en door de scholen. Dit beleid mag niet los staan van het zorgbeleid dat reeds op de school aanwezig is.

3.2. Vooropgestelde acties

Een aantal andere dossiers die onrechtstreeks impact hebben op de preventie van grensoverschrijdend gedrag op school en het realiseren van een positief en democratisch schoolklimaat zijn:

- de evaluatie van de engagementsverklaring tussen scholen en ouders;
- de herwerking van het participatiedecreet op basis van de evaluatie;
- het realiseren van een decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de inspraak op school;
- de acties rond kleuterparticipatie;

- de acties die voortvloeien uit het advies van de VLOR met betrekking tot het “Welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school”.
- de uitbouw van leerlingbegeleiding.

Daarnaast zet ik ook nog in op een aantal specifieke acties:

3.2.1. Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- In 2012 evalueer ik de inzet van de **JoJo’ers**⁴ en de **schoolspotters**⁵ en bekijk ik of ze effectief bijdragen tot een verbetering van het schoolklimaat en het veiligheidsgevoel verhogen.

3.2.2. Nieuwe acties

- In 2012 organiseer ik een breed overleg met experts op het vlak van preventief werken en analyseer ik de bestaande middelen en initiatieven op hun doelmatigheid, met als doel het uitwerken van concrete beleidsaanbevelingen met betrekking tot preventie van spijbelen en geweld op school.
- In 2012 ontwikkel ik methoden om ouders die nu nog onvoldoende bereikt worden door scholen (anderstalige ouders, beide ouders in het geval van een echtscheiding,.....) beter te bereiken.
- In de loop van het schooljaar 2012-2013 worden afspraken gemaakt met het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (Agion) om bij renovatiewerken en bij de bouw van een nieuwe school aandacht te besteden aan **technopreventie** voor grensoverschrijdend gedrag⁶.
- In 2012 zal er een analyse doorgaan met betrekking tot de invoering van een **persoonlijk leerlingendossier** dat de leerlingen volgt tijdens hun hele schoolse loopbaan. Aan de hand van het persoonlijk leerlingendossier zou relevante

⁴ Het startbaanproject “scholen voor jongeren-jongeren voor scholen” (JoJo), voorziet binnen het luik preventie de mogelijkheid voor secundaire scholen om een jongere met een startbaancontract aan het realiseren van een positief schoolklimaat.

⁵ Binnen het startbaanproject verkeersveiligheid worden een aantal schoolspotters ingezet voor het reduceren van het sociale onveiligheidsgevoel op en rond het openbaar vervoer.

⁶ Bijvoorbeeld: één in- en uitgang; een deur die enkel naar buiten toe opent, leerlingen inspraak geven in de inrichting van de speelplaats, het veiligheidsgevoel en de sociale controle op de speelplaats verhogen door ‘afgelegen’ plaatsen te vermijden, genoeg verlichting voorzien in de fietsenstallingen,...

basisinformatie over de schoolloopbaan van leerlingen in het kader van de preventie van grensoverschrijdend gedrag⁷ steeds met deze laatste kunnen meegaan als hij van school verandert. Op die manier zouden scholen de leerling beter kunnen opvolgen en begeleiden.

- In samenwerking met de **pedagogische begeleidingsdiensten** (PBD's) optimaliseer ik in 2012-2013 het ondersteuningsaanbod voor scholen en individuele leerkrachten op het vlak van grensoverschrijdend gedrag op school. De begeleidingsplannen en jaarverslagen van de PBD's worden hiervoor gescreend op hun specifiek aanbod ten aanzien van dit thema. Verder wordt samen met de PBD's bekeken hoe aan de overige noden van scholen tegemoet kan worden gekomen en of voor scholen alles kort kan samengevat worden in een kijkwijzer/draaiboek.
- In 2012-2013 maak ik afspraken met de minister van Welzijn over het inzetten van een bijkomend aanbod en/of beter inzetten van het bestaande aanbod van gerichte **opvoedingsondersteuning** in het kader van de preventie van grensoverschrijdend gedrag. Scholen en CLB's spelen een cruciale rol bij de detectie van opvoedingsproblemen. Belangrijk hierbij is dat CLB's weten naar welke instanties ze ouders en leerlingen kunnen doorverwijzen. Belangrijk hierbij is ook om ouders goed te informeren met het oog op een grotere ouderbetrokkenheid.
- De procedure van tucht voorziet in een aantal rechten van verdediging, maar in de praktijk wordt deze niet altijd correct toegepast. Ik sensibiliseer het onderwijslandschap hierover en zorg ook voor meer alternatieve oplossingen bij grensoverschrijdend gedrag door leerlingen, waardoor definitieve uitsluiting meer een **ultieme remedie** wordt. Binnen dit kader sensibiliseer ik de scholen bijvoorbeeld om nascholingen rond **herstelgericht werken**⁸ te volgen. Dit was overigens een thema in de prioritaire nascholing in 2010-2011.

⁷Bijvoorbeeld: het aantal problematische afwezigheden of de specifieke ondersteuningsnoden van de leerling.

⁸Herstelgericht werken is een nieuwe manier van kijken naar en omgaan met grensoverschrijdend, schade berokkenend gedrag. Essentieel hierin is dat gekozen wordt voor een model van dialoog en herstel waarin alle betrokkenen en in veel gevallen ook hun achterban opnieuw een stem krijgen en verantwoordelijkheid mogen nemen. Niet de straf staat centraal maar het herstel van de teweeggebrachte schade (schade, leed en sociale onrust). Voor meer informatie over herstelgericht werken op school verwijzen we naar de publicatie "Pesten en geweld op school: handreiking voor een daadkrachtig schoolbeleid", te downloaden via <http://www.ond.vlaanderen.be/antisociaalgedrag/pgs/default.htm>

4. Begeleiding

4.1. Doelstelling

- Een goede, snelle en resultaatgerichte begeleiding voor leerlingen die grensoverschrijdend gedrag stellen, door samenwerking zowel binnen het onderwijsveld, als tussen de onderwijssector, de lokale overheden en de welzijns- en gezondheidssector.

4.2. Vooropgestelde nieuwe acties

De hertekening van het landschap van de leerlingbegeleiding zal uiteraard in een belangrijke mate moeten bijdragen tot het realiseren van bovenstaande doelstelling. Daarnaast zet ik ook in op een aantal specifieke, nieuwe acties:

- Samen met mijn collega van Welzijn werk ik in 2011-2012 aan een geïntegreerd beleidskader voor **schoolvervangende onderwijsprogramma's**⁹. Hiervoor hebben we in eerste instantie het bestaande aanbod aan schoolvervangende onderwijsprogramma's binnen welzijnsvoorzieningen geëvalueerd. We brachten de huidige kwaliteit, doelgroepen, het bereik, de toegang, de kostprijs en de inbedding van deze programma's in kaart. Ook kregen we een duidelijk zicht op de knelpunten en hiaten die er bestaan. Daarnaast hebben we ook aandacht besteed aan jongeren die nog binnen het reguliere onderwijs zitten, maar hier dreigen uit de boot te vallen (bijvoorbeeld door middel van een definitieve uitsluiting.) Voor al deze jongeren, willen we zoeken naar sluitende oplossingen, waarbij enerzijds hun recht op leren gegarandeerd wordt, maar er anderzijds ook voldoende oog is voor hun nood aan hulpverlening.
- Aansluitend bij de vorige actie, maak ik afspraken met de onderwijspartners (school, CLB en LOP) over de opvolging van **langdurig niet-ingeschreven leerlingen en definitief uitgesloten leerlingen**. Ik stel immers vast dat leerlingen die nergens ingeschreven zijn minder worden begeleid dan leerlingen die ingeschreven, maar problematisch afwezig zijn. Ten aanzien van de **definitief uitgesloten leerlingen**

⁹De time-outprojecten, de persoonlijke ontwikkelingstrajecten, de zorgboeren, het onderwijsaanbod in de voorzieningen zoals de gemeenschapsinstellingen, de voorzieningen bijzondere jeugdbijstand, de voorzieningen VAPH,...

bots ik op het feit dat zowel het CLB als de bemiddelingscellen van de LOP's hier momenteel taken in opnemen. Een duidelijke taakverdeling/afstemming is nodig.

- Samen met de onderwijspartners bekijk ik in 2012 of scholen bijkomende ondersteuning nodig hebben in het **omgaan met crisissituaties**. Er bestaan hierover op een aantal plaatsen ook reeds lokale initiatieven. Specifiek voor AMOK-incidenten werk ik momenteel al samen met de federale overheid aan een preventieve aanpak.

5. Sanctionering

5.1. Doelstelling

- sanctionering als sluitstuk in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag, wanneer preventie en begeleiding niet tot het gewenste effect hebben geleid. Het subsidiariteitsprincipe moet hierbij steeds toegepast worden (voorrang geven aan de minst ingrijpende maatregel, de sanctie aanpassen naargelang de oorzaak van het gedrag, alles in het werk stellen om dit sluitstuk te voorkomen). Er moet daarbij korter op de bal gespeeld worden en de procedures moeten zo kort mogelijk zijn.

5.2. Vooropgestelde acties

5.2.1. Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- Overeenkomstig de afspraken, evalueer ik in 2012, in samenwerking met mijn collega van Binnenlandse Zaken, de implementatie van de **omzendbrief PLP 41**¹⁰. Ik heb hierbij vooral aandacht voor het voorzien van voldoende feedbackmogelijkheden en voor de ervaren knelpunten. Samen met de scholen en politiediensten kom ik ook tot **eenduidige afspraken** rond de aanpak en het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag. Deze afspraken maak ik onder meer om te vermijden dat er vanuit verschillende hoeken procedures worden opgestart rond hetzelfde feit en ten aanzien van dezelfde personen (bv Hergo op school en Hergo op parketniveau).

¹⁰ Op 7 juli 2006 vaardigde de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken de omzendbrief PLP 41 uit, tot versterking en/of bijsturing van het lokaal veiligheidsbeleid en de specifieke aanpak van de jeugddriminaliteit, met in het bijzonder een aanspreekpunt voor de scholen. Deze omzendbrief had ondermeer als doel om de samenwerking tussen scholen en politie in de aanpak van jeugddriminaliteit en spijbelen te verbeteren.

5.2.2. Nieuwe acties

- In 2011-2012 maak ik een **overzicht van alle bestaande spijbelplannen op parketniveau**. Indien er nog parketten zijn zonder spijbelplan maak ik hierover afspraken met mijn collega van Justitie. Ik evalueer samen met de parketcriminologen de bestaande spijbelplannen en ondersteun hen bij het realiseren van eventuele verbeterpunten.
- In 2012-2013 ga ik in overleg met mijn collega's van Justitie en Welzijn over **gepaste maatregelen die jeugdrechters** kunnen opleggen aan jongeren die grensoverschrijdend gedrag stellen en aan hun ouders. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan een herwerkte vorm van ouderstage – aangepast aan de problematiek - of aan een specifieke vorm van opvoedingsondersteuning -aangepast aan de doelgroep-. Ik vraag aan hen ook een overzicht van de maatregelen die in dit soort situaties tot nu toe werden opgelegd.
- Het gebruik van de **Gemeentelijke Administratieve Sancties (GAS)** bij spijbelen zal in kaart gebracht worden in 2012-2013.
- Het huidige **terugvorderingsysteem van de schooltoelage** bij 30 B-codes twee schooljaren op rij, evalueer ik in 2012-2013. Hierbij breng ik de efficiëntie in kaart en ga ik na hoe het systeem verder geoptimaliseerd kan worden.
- Ik klaar in 2012 uit of het opleggen van **Vlaamse administratieve boetes** voor ouders bij spijbelen of absoluut schoolverzuim tot de mogelijkheden behoort, welke de voordelen hiervan zijn en welke de knelpunten zijn die een invoering met zich zou meebrengen.

6. Bijzondere doelgroepen

Enkele doelgroepen binnen het Vlaamse onderwijs vragen mijn bijzondere aandacht in het kader van dit actieplan. Voor hen wil ik bijkomende acties opzetten, omdat uit cijfers blijkt dat zij een verhoogd risico lopen op grensoverschrijdend gedrag. De huidige aanpak van de leerplicht maakt bijvoorbeeld dat sommige van deze leerlingen door de mazen van het net glippen.

6.1. Jongeren in de vrijwillige of gedwongen hulpverlening

6.1.1. Doelstelling

- De kansen op reïntegratie voor deze jongeren maximaliseren en hun schoolse carrière zo veel mogelijk vrijwaren.

6.1.2. Vooropgestelde acties

6.1.2.1 Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- Met behulp van verbindingsfunctionarissen werd een **brug geslagen tussen de gesloten gemeenschapsinstellingen en de federale detentiecentra enerzijds en onderwijs anderzijds**. Het doel hiervan was samen bij te dragen tot de maximale integratiekansen van de leerling, het realiseren van leervorderingen en het realiseren van de algemene hulpverleningsdoelstellingen. In 2011-2012 wordt deze samenwerking structureel in een engagementsverklaring verankerd. Onderwijs en Welzijn gaan structureel samenwerken om deze doelstellingen voor alle jongeren die in voorzieningen verblijven, te realiseren.

6.1.2.2 Nieuwe actie

- In het kader van de engagementen die ik samen met mijn collega van Welzijn nam betreffende “De rechten van minderjarigen binnen vrijwillige of gedwongen jeugdhulp” help ik in 2011-2012 het **recht op leren** voor deze jongeren te garanderen. De kwaliteit van het volledige aanbod en de hiaten hierbij worden verder bekeken en bijgestuurd.

6.2. Midden- en Oost-Europese jongeren

6.2.1. Doelstelling

- Een relatieve daling van het absolute aantal spijbelaars (stagnatie) binnen de doelgroep Midden- en Oost-Europese jongeren, gezien de prognoses van Europa zijn dat hun aantallen in de lidstaten nog zullen stijgen de komende jaren;

- De integratie van de Midden- en Oost-Europese jongeren bevorderen op vlak van toegang tot onderwijs.

6.2.2. Vooropgestelde nieuwe acties

- De aanpak van schoolverzuim bij Midden- en Oost-Europese jongeren vraagt om een **integrale aanpak over verschillende beleidsdomeinen** heen. Hierbij moet er ook rekening gehouden worden met de Europese aanbevelingen/richtlijnen over de integratie van Midden- en Oost-Europese migranten. Daarom is het ministerie van Onderwijs & Vorming ook vertegenwoordigd in de werkgroep van het actieplan Midden- en Oost-Europese migratie (MOE) van de minister van inburgering. Vanuit de werkgroep zullen gecoördineerde acties ten aanzien van de doelgroep MOE-migranten worden genomen. Deze acties werden vastgelegd in een actieplan voor 2012 en werd in november 2011 voorgelegd aan de Vlaamse Regering.
- Ik maak in 2012-2013 afspraken met andere beleidsdomeinen zoals Justitie en Binnenlandse Zaken met het oog op het realiseren van een **sluitende aanpak** van schoolverzuim voor deze doelgroepen. Nu wordt het schoolverzuim van deze doelgroepen vaak oogluikend toegestaan, omdat de betrokken actoren niet beschikken over de middelen of over de expertise om deze doelgroep hierover aan te pakken. Ik wil daarom bekijken wat er nodig is, opdat de wet op de leerplicht ook voor deze jongeren toegepast wordt.
- Specifiek voor onderwijs werk ik ook enkele concrete acties uit om de integratie te bevorderen op het vlak van toegang tot onderwijs. Ik wil in samenwerking met stakeholders uit de integratiesector de competenties en expertise binnen het onderwijs omtrent MOE-migranten en de specifieke uitdagingen waarmee zij kampen, verhogen. De maatregelen dienen zich te richten t.a.v. een betere kennis over het (belang van) onderwijs bij de doelgroep, een grotere expertise bij het onderwijspersoneel en meer ondersteuning en begeleiding voor instellingen en personeel die dagelijks met de doelgroep moeten werken. Ik wil hiervoor samenwerken met stakeholders, zoals het Kruispunt Migratie-Integratie en de deskundigen van het Regionaal Integratiecentrum 'Foyer' te Brussel. Concreet zal ik:
 - o De **doelgroep informeren over het belang van onderwijs** en het leren van het Nederlands en dit in samenwerking met de lokale overheden. Ik wil er –in overleg met de relevante actoren uit de integratiesector- op toezien dat de

juiste methodieken gehanteerd worden om er voor te zorgen dat de doelgroep die informatie ook effectief begrijpt en er naar handelt.

- o Sensibiliseren en informeren van onderwijspersoneel en scholen aan de hand van **aangepaste studiedagen of vormingen** over deze doelgroepen. Waar eindigt het cliché en begint de realiteit rond Roma en woonwagenkinderen? Welke aanpak werkt?
- o **Samenwerkingsverbanden tussen scholen en integratiecentra stimuleren en lokale initiatieven stimuleren** in gemeenten waar er een grote concentratie is met de doelgroep, bijvoorbeeld door initiatieven te ondersteunen waarbij scholen en onderwijzend personeel kunnen deelnemen aan intervisie-, uitwisselingsmomenten en momenten waarbij ze kunnen ventileren en samen zoeken naar oplossingen. Hoe ga je om met specifieke problemen? Wat zijn technieken die werken?

6.3. Woonwagenbewoners

6.3.1. Doelstelling

- Een relatieve daling van het absolute aantal spijbelaars binnen de doelgroep woonwagenbewoners;
- De integratie van de woonwagenbewoners bevorderen op vlak van toegang tot onderwijs.

6.3.2. Vooropgestelde nieuwe acties

- Lokale onderwijsactoren werken samen met samenlevingsopbouwwerkers, integratiecentra en stadspersoneel dat actief is op woonwagenterreinen om (spijbelende) jongeren toe te leiden naar school. Om kleuters en leerlingen van rondtrekkende gezinnen zoveel mogelijk toe te leiden naar en te laten participeren aan onderwijs schakel ik de Lokale Overleg Platforms in om specifieke acties te ondernemen naar kinderen van woonwagenbewoners.
- Het beleidsdomein Onderwijs communiceert ten aanzien van de onderwijsactoren over relevante (Europese) subsidiebronnen voor het werken met mensen uit de trekkende bevolking.

- Bij het uitwerken door Kazerne Dossin van een educatief lessenpakket rond de problematiek van woonwagenbewoners, met aandacht voor het verleden en de huidige situatie, vraag ik expliciete aandacht voor de thematiek van scholarisatie van woonwagenbewoners.

6.4. Anderstalige nieuwkomers en illegale leerlingen

6.4.1. Doelstelling

- Het leerrecht respecteren voor illegale kinderen ondanks de taalproblemen, grote cultuurverschillen of het feit dat de politie niet kan ingrijpen op het vlak van het schenden van het leerrecht, zonder ook de andere inbreuken (i.c. illegaliteit) te vervolgen;

6.4.2. Vooropgestelde nieuwe acties

- In 2012-2013 start ik een overleg met de nieuwe staatsecretaris voor Asiel, Immigratie en Maatschappelijke Integratie, met de onthaalbureaus, met Binnenlandse Zaken, met Justitie, met de Dienst vreemdelingenzaken, met het Kruispunt Migratie-Integratie,... om:
 - o Uit te klaren of de huidige reglementering met betrekking tot de **leerplicht (vanaf de 60e dag nadat men ingeschreven is in het bevolkings-, wacht- of vreemdelingenregister)** voor anderstalige nieuwkomers in de praktijk wel steeds aangewezen is en toegepast kan worden. In eerste instantie zullen binnen deze context de problemen in kaart gebracht worden om de reglementering –indien nodig- nadien bij te sturen;
 - o Uit te klaren hoe het leerrecht van illegaal verblijvende jongeren beter gerespecteerd kan worden.
- Voor de in dit actieplan geformuleerde acties zal ik telkens specifieke aandacht hebben voor hoe ook anderstalige ouders kunnen bereikt worden. Ik werk hiervoor samen met de onthaalbureaus inburgering, voor wie 'ouders van schoolgaande kinderen' een prioritaire doelgroep vormen.

- In het kader van de reeds eerder vermelde engagementen rond “De rechten van minderjarigen in de vrijwillige of gedwongen jeugdhulp” zoeken mijn collega van Welzijn en ikzelf in 2011-2012 naar manieren om het leerrecht/de leerplicht te respecteren voor kinderen in **federale asielcentra, in observatie- en oriëntatiecentra voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen en opvangcentra van Het Rode Kruis** en te voorzien in voldoende opvolging en begeleiding van deze jongeren na hun verblijf in deze voorzieningen.

6.5. Brusselse leerplichtigen

6.5.1. Doelstelling

- De leerplichtcontrole Brussel efficiënter en doeltreffender maken in functie van het realiseren van een sluitend systeem voor Brussel.
- Een specifieke aanpak ontwikkelen voor de spijbelproblematiek en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag in de Nederlandstalige Brusselse scholen.

6.5.2. Vooropgestelde acties

6.5.2.1 Acties die een verderzetting zijn van acties uit het spijbelactieplan

- Ik realiseer een sluitend systeem voor de **leerplichtcontrole Brussel**. Om dit te realiseren:
 - o Wil ik een meer efficiënte en snellere procedure voor de leerplichtcontrole (snellere verwerking van de inschrijvingsgegevens van de scholen in de eigen databanken van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap, waardoor de rest van de procedure vroeger kan worden opgestart, snellere verwerking van de feedback van de gemeenten,...) bekomen. Om een werkbaar systeem te realiseren, ben ik afhankelijk van mijn collega van de Franse Gemeenschap, die er eindelijk werk van maakt om hun datasysteem te automatiseren.
 - o Veranker ik deze procedure in een nieuw en meer uitgebreid samenwerkingsprotocol met de Brusselse gemeenten, het Comité voor bijzondere jeugdzorg en het parket.
 - o Kom ik tot een vernieuwd en meer uitgebreid samenwerkingsprotocol met de medische sector. Franstalige artsen worden in het huidige samenwerkingsprotocol immers niet gevat.

6.5.2.2 Nieuwe acties

- In overleg met de lokale partners (scholen, CLB, parketcriminologen, politie, CBJ) bied ik in 2011-2012 ondersteuning bij de uitbouw van een **lokaal spijbelplan voor de Nederlandstalige scholen in Brussel**. Hiervoor werd reeds een werkgroep opgestart, die een eerste projectvoorstel uitwerkte en indiende. Een overleg met minister-president Picqué vond in dit verband reeds plaats en een deel van het projectvoorstel werd reeds goedgekeurd en als pilootproject opgestart.
- Ik **maak afspraken met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met de Vlaamse en met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie** over hun rol bij het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag in Brussel.

6.6. Huisonderwijs

6.6.1. Doelstelling

- Verhogen van de kwaliteit en de kwaliteitscontrole van het huisonderwijs (individueel en collectief);
- Mogelijke misbruiken van huisonderwijs inperken.

6.6.2. Vooropgestelde nieuwe acties

- Ik ontwikkel in 2011-2012 een manier waardoor we strenger kunnen toezien op de **kwaliteit** van het aangeboden huisonderwijs. Pistes die in dit verband onderzocht worden zijn:
 - o Leerplichtigen die huisonderwijs volgen verplichten om op vaste tijdstippen deel te nemen aan de **examens** van de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap¹¹.
 - o Leerplichtigen die les volgen via huisonderwijs en binnen één schooljaar twee keer op rij een negatief advies kregen, verplichten om zich voor **12 maanden** in te schrijven in een school erkend, gesubsidieerd of gefinancierd door één van de drie gemeenschappen.

¹¹ Voor kinderen en jongeren met een beperking kan een uitzonderingsmaatregel voorzien worden.

6.7. Luxeverzuim

6.7.1. Doelstelling

- In kaart brengen en indijken van het luxeverzuim.

6.7.2. Vooropgestelde nieuwe acties

- Ik bracht de omvang, de oorzaken en de manieren waarop scholen met luxeverzuim omgaan in kaart door de scholen te **bevragen** op het einde van het schooljaar 2010-2011 en bij het begin van het nieuwe schooljaar 2011-2012 (zending derde schooldag). In het kader van deze resultaten vond er een overleg plaats met de partners in de VLOR. De aanbevelingen die hieruit voortvloeien zal ik implementeren.

6.8. Tienermoeders

6.8.1 Doelstelling

- Indijken van de ongekwalificeerde uitstroom bij tienermoeders door de band met school te blijven behouden tijdens de periode van afwezigheid omwille van de bevalling.

6.8.2. Vooropgestelde nieuwe actie

- Tienermoeders die omwille van gezondheidsredenen gerelateerd aan de zwangerschap, de bevalling of de postnatale periode of om bij hun kind te zijn tijdens de kraamperiode, hebben nood aan een homogeen en duidelijk afwezigheidskader. Daarom

onderzoek ik in 2011-2012 of er een **systeem van moederschapsrust**, gelijkaardig aan het systeem voor werknemers, kan ingevoerd worden.

- Om de ongekwalificeerde uitstroom van deze doelgroep te verminderen en de band met de school te blijven behouden tijdens de moederschapsrust, onderzoek ik in 2011-2012 de mogelijkheid om het systeem van “**tijdelijk onderwijs aan huis**” uit te breiden voor deze doelgroep.